

Mübahat S. KÜTÜKOĞLU, Tarih Araştırmalarında Usul, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 3579, İstanbul 1990, XVI + 175 sayfa, Fiyatı: 4.000 TL., ISBN 975 - 404 - 146 - 6.

Sebahattin ŞİMŞİR

"Tarih Araştırmalarında Usûl" adlı kitabı ile Sayın Mübahat S. Kütükoğlu, alıştığımız eserleri dışında yepyeni bir eseriyle karşımızdadır. Eser öncelikle Lisans ve Yüksek lisans öğrencilerinin ilmi araştırmalarında faydalanabilecekleri bir rehber kitap mahiyetindedir.

Yazar, Tarih Araştırmalarında Usûl'ü 1970 li yıllarda tez çalışması öncesinde yapılan seminer çalışmalarında, öğrencilerin eksiklikleri ve sordukları sorularla başlayıp, 1982 den sonra da pratik haline sokulan dersin; notlarını geliştirmesi sonucunda meydana getirmiştir. Uzun bir çalışma aşamasından sonra gözlemlerin de göz önünde bulundurularak eserin kaleme alınması, değerini daha da arttırmaktadır.

XVI + 175 sayfadan oluşan eser beş bölümde toplanmış olup, bunlar;

- Birinci Bölüm, Tarih ve Faydalandığı İlimler,
- İkinci Bölüm, Tarihin Kaynakları,
- Üçüncü Bölüm, Eserin Hazırlık Safhası,
- Dördüncü Bölüm, Eserin Kaleme Alınması,
- Beşinci Bölüm, Eserin Basımı,

Ayrıca eserin sonuna Ekler, Bibliyografya ve İndeks de eklenmiştir.

Tarih ve faydalandığı ilimler hakkında bilgi verilen birinci bölüm, kendi içinde de üç kısma ayrılmaktadır. Tarihin mânâ, konu ve faydası kısmında fikir adamları ve tarihçilerin tarih hakkındaki görüş ve düşüncelerine kısaca temas edilmektedir. Tarihin telâkkisi ve gelişmesi kısmında da hikayeci (rivayetçi), öğretici (pragmatik) ve araştırmacı tarih konularına değinilmiştir. Tarihin faydalandığı ilimler kısmında ise, Felsefe, sosyoloji, İktisat, Antropoloji, San'at Tarihi, Coğrafya, Paleografya, Diplomatik, Epigrafi, Nüvizmatik (meskükât), Mühürler (siccilografya), Armalar (heraldique), Şecereler

(ensab cedveli, geneoloji), Takvimler (kronoloji) ve Yer Adları (onomastik) ilimleriyle olan ilişkiler ve bunlardan faydalanma yolları hakkında bilgi verilmektedir.

Tarihin kaynakları başlığını taşıyan ikinci bölümde de kaynakların tasnifi ve tenkidi alt başlıklarını görmekteyiz. Kaynakların tasnifi kısmında sözlü kaynaklar (Tarihi şiirler, Hikâyeler, Efsaneler, Mytoslar (mitler), Destanlar, Menkıbeler, Fıkralar ve Atasözleri), yazılı, çizili, sesli ve görüntülü kaynaklar (Arşiv malzemeleri yanında kütüphane malzemesi olarak Şecereler, Takvimler ve Yıllıklar, Vekayinameler, Biyografi ve Otobiyografiler, Hatıralar, Seyahatnameler Süreli yayınlar ve diğerleri) ile müzelik malzeme olarak (Kitabe, Abide, Lâhid ve Mezar taşları, Hudud ve kilometre taşları, Madalyonlar, İnsan vücudu bakıyeleri, Örf ve âdetlere aittir kalıntılar, Dil, paralar, Arma ve Mühürler) incelenmiştir.

Bölümün kaynak tenkidi kısmında ise, dış ve iç tenkid başlıklarını görmekteyiz. Dış tenkitten eserin tanıtıcı unsurlarının tesbiti, kaynak tahlili ve belgelerin tenkidi; İç tenkid kısmında ise müellif ve olayların tenkidi ile eserin kıymeti hakkında hüküm verilmeleri ele alınmaktadır.

Üçüncü Bölüm de araştırmaya konu olacak eserin hazırlık safhasının ele alınmasına ayrılmıştır. Bu bölümde konunun tesbiti ve sınırlarının çizilmesi hakkında bilgi verildikten sonra, Bibliyografyanın ve Arşiv malzemesinin tesbiti ve toplanması ile maddi ve sözlü kaynaklar üzerinde durulmaktadır.

Eserin kaleme alınmasıyla ilgili bilgiler dördüncü bölümde verilmektedir. Bölüm notların tasnifi ve yazma olmak üzere iki kısımdan oluşmaktadır. Notların tasnifi kısmında, notların ilk ayrılması ve plan yapılması üzerinde durulmaktadır. Yazma kısmında da araştırmayı ilk kaleme alış safhasından başlanarak son şekil vermeye kadar dikkat edilecek hususlar belirtildikten sonra sonuç, bibliyografyanın hazırlanması, ekler ve önsöz yazımının nasıl yapılacağı konularında da bilgi verilmektedir.

Beşinci bölüm ise, eserin basımını kapsamakta olup, burada da daktilo, tashih, indeks (dizim), içindekiler ve kapağın hazırlanması konuları üzerinde durulmaktadır.

Ekler bölümünde de, çeşitli türdeki eser planlarına örnekler verildikten sonra; Osmanlı tarihi araştırmalarında baş vurulacak başlıca eserlerin bir listesi sunulmuştur.

"Tarih Araştırmalarında Usûl" ile önemli bir boşluk dolmaktadır. Tarih dünyasına uzun ve titiz bir çalışma sunucu böyle bir eser kazandıran Hocam Sayın Kütükoğlu'nu kutlarken eserin genç araştırmacılara rehber olacağı inancıyla, daima ellerinin altında bulundurmalarını tavsiye ederiz.

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..
... ..
... ..